

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Štefan Chochol

Prejav pri príležitosti 25. ročníka Matematickej olympiády

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 21 (1976), No. 5, 241--243

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139324>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1976

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Prejav pri príležitosti 25. ročníka Matematickej olympiády*)

Štefan Chochol, minister školstva SSR

Vážené súdružky a súdruhovia,
milí žiaci,

som rád, že vás môžem v mene svojom, ako aj v mene ministra školstva ČSR, súdruha doc. Milana Vondrušku srdečne pozdraviť a privítať v hlavnom meste Slovenskej socialistickej republiky, v Bratislave, ktorá sa stala miestom jubilejného 25. ročníka celoštátneho kola víťazov Matematickej olympiády, ktorý sa koná v krásne májové dni, kedy pripomíname 31. výročie oslobodenia našej vlasti slávnou Sovietskou armádou.

Myslím si, že práve tento jubilejný ročník je najvhodnejšou príležitosťou, aby sme poďakovali stovkám a tisícom nadšených a zanietených učiteľov-matematikov v celej našej socialistickej vlasti, ktorí svojou húževnatou, cieľavedomou a systematickou prácou, z lásky k deťom a k „svoju“ predmetu v súlade s potrebami spoločnosti venujú všetok svoj um a schopnosti pre prípravu mladého pokolenia v tak nesmierne dôležitej disciplíne, akou sa čím ďalej tým viac stáva matematika. Našu cestu a vďačnosť si vyslúžili tí, ktorí už 25 rokov pomáhajú rozvíjať a skvalitňovať záujem o matematiku v rámci Matematickej olympiády i ďalšími vhodnými formami práce. Ďakujem všetkým organizátorom aj tohto ročníka, i tým, ktorí prispeli a prispievajú k jej úspechu.

Úprimné poďakovanie a ocenenie húževnatosti, schopnosti a cieľavedomosti patrí všetkým, ktorí sa zúčastnili Matematickej olympiády, ktorí si dokázali vytvoriť správny vzťah k matematike, ale najmä vám, ktorí ste sa stali účastníkmi celoštátneho kola.

Matematická olympiáda a jej okresné a krajské kolá, rôzne hry a súťaže nás každým rokom presvedčujú, že ideme správnym smerom, že tieto formy spolu s obetavou, odbornou, pedagogickou a organizačnou prácou učiteľov sú základom dosiahnutých pozitívnych výsledkov, ktoré sme v tejto dôležitej disciplíne dosiahli už v základných a stredných školách.

Usilujeme o to, aby miera týchto pozitívnych výsledkov ďalej narastala, vychádzame z toho, že v súčasnom období vedeckotechnického rozvoja a budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti vzrastá aj význam matematiky. Rozširuje a prehľbuje sa jej prenikanie do ostatných vied, od ekonomiky až po filológiu, do nášho každodenného

*) Oficiálny prejav prof. ing. ŠTEFANA CHOCHOLA, v té dobe ministra školství SSR, při zahájení celostátního kola 25. ročníku matematické olympiády v Bratislavě dne 6. 5. 1976.

života. Možno povedať, že matematika sa stala súčasťou života modernej, socialistickej spoločnosti, jej ovládnutie a aplikácia je jedným z predpokladov riešenia mnohých otázok úspešného rozvoja vo všetkých oblastiach života.

Preto znovu vyzdvihujeme prácu takých učiteľov matematiky, ktorí popri výučbe jej tajov sa súčasne stávajú aj jej nadšenými propagátormi, ktorí vedú pre matematiku oduševniť mládež a získavať ju, ktorí vedú z hodín matematiky vytvoriť dobrodružstvo hľadania a objavovania.

Vytvárajú tak podmienky pre to, aby sa matematika stala popri materinskom jazyku už na základnej škole nielen najdôležitejším, ale aj najpríťažlivejším predmetom. Naším cieľom je, aby všetci učitelia matematiky takto chápali a uskutočňovali svoje poslanie.

Viete dobre, že sme robili v zmysle záverov XIV. zjazdu KSC a júlového pléna ÚV KSC z roku 1973 analýzu obsahu i metód vyučovania všetkých predmetov. Stále hľadáme najvhodnejšie cesty a prostriedky na dosahovanie optimálnych výsledkov v príprave mládeže na štúdium a povolanie. Osobitnú pozornosť sme venovali a venujeme skvalitneniu výučby jazyka slovenského, ruského a matematiky. Pokiaľ ide o matematiku, vychádzame z toho, že musí slúžiť nielen potrebám súčasnosti, ale musí sledovať aj hospodárske i kultúrne potreby spoločnosti do budúcnosti. Môže plniť svoje poslanie iba vtedy, ak bude mať náležitý predstih pred potrebami praxe.

V období vedeckotechnickej revolúcie pri riešení nesmierne dôležitých úloh budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti tak, ako ich poznáme z materiálov XXV. zjazdu KSSZ a XV. zjazdu KSC, má matematika kľúčový význam. Matematizácia rôznych javov sa čoraz vo väčšej miere stáva jedným z najdôležitejších smerov rozvoja a špeciálnym znakom vedeckotechnickej revolúcie. Profesor N. V. Markov, významný sovietsky odborník tvrdí, „že nie je vzdialený čas, keď sa v dotazníkoch všeobecnej demografickej povahy popri otázkach o vzdelaní bude vyskytovať aj otázka o schopnosti používať matematické výpočtové stroje, t. j. o schopnosti programovať strojové riešenie bežných úloh, používať strojové algoritmicke jazyky“. Áno, bez takýchto vedomostí a praktických návykov sa postupne už žiaden odborník a ano vysokoškolský študent ktoréhokoľvek, tedy nielen prírodovedného a technického odboru, ale aj humanitného odboru nezaobíde. Veď to bol už geniálny mysliteľ Karol Marx, ktorý s obľubou opakoval, „že veda iba vtedy dosahuje dokonalosť, ak sa jej podarí používať matematiku“. Materiálna jednota sveta je základom univerzálnosti použitia matematiky. Tieto skutočnosti si dnes stále viac uvedomujú nielen vedeckí pracovníci a učitelia, ale i široká verejnosť.

Na mnohých konferenciách o matematike i v práci vedeckých tímov zaoberajúcich sa prestavbou štúdia jednotlivých typov a stupňov škôl sa odôvodnene nastoluju aj otázky výučby matematiky vo vzťahu k požiadavkám rozvoja vedeckotechnickej revolúcie. Zákonite vyvstáva potreba podstatných zmien v obsahu a metódach výučby matematiky a pochopiteľne aj vo všetkých ostatných predmetoch. Pritom si uvedomujeme, že už pre žiakov všeobecnovzdelávacích škôl je nevyhnutná znalosť základov modernej matematiky.

Treba, aby sme pri skvalitňovaní výučby matematiky a jej obsahovej prestavbe využívali viacej skúsenosti socialistických krajín, najmä Sovietskeho zväzu, a prirodzene, ešte cieľavedomejšie aj skúsenosti vlastné, najmä tých najlepších učiteľov. Iba tak

môžeme aj na medzinárodných matematických olympiádach mládeže krajín socialistického spoločenstva dosiahnuť výraznejšie úspechy. Iba tak môžeme rýchlejšie pokročiť vpred a kvalitne pripraviť našu mládež na náročné úlohy, ktoré ju pri budovaní rozvinutej socialistickej spoločnosti a na ceste ku komunistickej spoločnosti čakajú. Ak dnes, v období, keď podľa uznesení XV. zjazdu KSČ kladieme dôraz na strojárstvo ako na ťažiskové odvetvie rozvoja spoločnosti a naše mládež sa o strojárské odbory v nedostatočnej miere zaujíma, musí v profesionálnej orientácii mládeže zohrať svoju významnú rolu aj matematika. Zvýšiť príťažlivosť mladých ľudí k matematike, k technickým odborom a osobitne strojárskym, je príkazom doby, životnou otázkou ďalšieho rozvoja výrobných síl.

Milí žiaci a študenti, dovoľte, aby som vám, víťazom krajských kôl, vynikajúcim matematickým talentom zo základných a stredných škôl z celej našej socialistickej vlasti zaželel úspech a dobré podmienky v ušľachtilom súťažení na jubilejnom 25. ročníku Matematickej olympiády; želim vám, aby ste získali nové impulzy a skúsenosti tak potrebné pre rozvíjanie vášho talentu a pre ďalšie štúdium, ako aj pre plnohodnotné uplatnenie sa v živote a práci našej vyspelej socialistickej spoločnosti.

Chcel by som na záver aj pri tejto príležitosti, aby sme my, pedagógovia nikdy nezabudli slová generálneho tajomníka ÚV KSČ súdruha Husáka, ktorý v správe o činnosti a úlohách strany na XV. zjazde KSČ zdôraznil, že „jednou z prvoradých povinností strany i celej spoločnosti je dbať, aby mladý človek mal aktívny, čínorodý vzťah k životu, aby z mladých ľudí vyrástli uvedomelí, odborne zdatní občania socialistickej vlasti“.

Som presvedčený, že prejavom takéhoto čínorodého vzťahu k životu bude aj jubilejný 25. ročník Matematickej olympiády, ktorý dnes otvárame. Želám tomuto ročníku i ďalším plný úspech a zanieteným nositeľom i šíriteľom myšlienky Matematickej olympiády, propagátorom a vynikajúcim učiteľom matematiky dobré zdravie a hodne radosti z úspešne vykonanej práce pre našu drahú vlasť, Československú socialistickú republiku.

Tvrdí snad niekto, že obsah geometrických poznatkov sdělovaných ve škole je na věky vymezen Eukleidem? Za 2000 let od jeho doby se požadavky na geometrii podstatně změnily a vzrostly. Postačí připomenout pojem vícerozměrného prostoru a pohybu. Tyto pojmy jsou elementární a pedagogicky plně dostupné dětem školního věku.

Současný život je plný tendencí nacházet optimální řešení. Nemá-li být požadavek optimálnosti sveden k čistě slovní ekvilibristice, je nezbytné dát mu přesné kvantitativní vymezení. Žáka je nutno seznámit s různými metodami řešení úloh požadujících nalezení optimálních řešení.

K vzdělání v teorii pravděpodobnosti nestačí jeden souvislý kurs, i když bude mít 20, 30 či 40 hodin. Takovým způsobem nelze vypěstovat statistické pojetí světa. Rozvoj statistických představ a způsobu myšlení vyžaduje dlouhou dobu a postupné navykání stylu úvah na příkladech z reality.

Učebnice by měly obsahovat dodatky, ve kterých by se sdělovaly žákům poznatky o učencích — matematicích, o spojení matematiky s praxí, o místě matematiky v současném světě. Takové výklady by měly být krátké, ale poutavé obsahem i formou, „vypočítané“ na psychologické zvláštnosti dětí.

B. V. Gnedenko